



ગુલશને બાહાર અફઝા.

ઉર્દૂ

નઈ દરીઆઈ  ઇન્દર સભા.

નાલીફ કીયા.

હુસેનમીઆ મુતખલ્લુસે બ “ઝરીફ”.  
કદીમ ઇન્દરસભાએ અમાનતસે ઇન્તેખાબ કરકે,



શેઅર.

નાટક લખ ગયે ઝરીફ તગશે નયે નયે;  
કીરસે કદીમ લયે યે તમાશે નયે નયે.

મુંખઈ.

સુબોધપ્રકાશ પ્રેરમે છાપા હયે.  
ઈ. સ. ૧૮૮૬. સને હીજરી ૧૩૦૩.

કીમ્મત દો આને છે પાઈ.

## ખાસ ખબર.

નીચલા ખેતો નામે નતિજાએ અસ્મત, ઉર્ફે રન્ગે  
 શહત યાને આર્મેશ માલવશ; અન્નમે સખાયત, ઉર્ફે  
 ખાદશાહે ખોદાદોસ્ત; યુવશને બેદાદ, ઉર્ફે શીરી ફરહાદ;  
 ખ્યારકા ખુદા યાર, યાને મશહુર અલીખાખા ચૌર ચાલીસ  
 ચોરોંકા સરહાર; ઈસ્ક નન બધાર, ઉર્ફે અન્દ્રઅદન મોહીયાર;  
 ગુલશને બાહાર અફઝા, ઉર્ફે નઇ દરીઆઈ ઈન્દર સલા  
 તેના બનાવનાર મુનશી ઝરીફ પાસેયા વેચાતા લઈ તે  
 સંબંધીના તમામ હુકે મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની  
 કુંપનીએ પોતાને સવાધીન રાખ્યા છે વાસ્તે કોઇ છાપસે તે  
 તેને કાયદા પ્રમાણે પુછવામાં આવસે.

---

૫ નાટક સને ૧૮૬૭ કે પચ્ચીસવે કાયદેકે મુતાબીક દાખીલે રજી-  
 ષ્ટર હુતા હપે ચૌર ઈસ્કે તમામ હુકુક મેહેતા જમનાદાસ ભગ-  
 વાનદાસકી કુંપનીને આપને કચ્છેમે રખાએ હપે, ઇસ લીએ  
 ઉન્હોકી ઇજાઝત સીવા કીરીને છાપના નહી.

---

## ઈશક દુરેરે બેબલા.

ઉદ્ધ

નઠ દરીઆઈ ઇન્દર સખા.



બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

દરીયા.

( દીબલાઈ દેના હબશી હબશનકા નાચ તે હુવે, આના શાહગદા  
ગુલકામકા ઈરશાદ કરના હબશીકુ વાસ્તે સેજકે. )

ધીલુ—લાવણી.

ગુલકામ—

રાહ—લંગડી રંગત.

સુન અયે હબશી બાત હમારી બરલખે દરીયા પલંગ બીલા,  
લાલો જવાહેર-ગોહર યાકુત જડે હોવે બેબલા,  
આમરનગરકા શાહગદા હું બહરે તબીઅત લહેરાઈ,  
બહેરે તરદદુખ-સમનદર મોતી સદક્ષમે બરલાઈ,  
મહેર યાં ખુરશીદ જખીં હયે વરલકી મેરે તમનાઈ,  
હબાબ આસાં-હઝારોં વાહેં ચક્ષમે તમાશાઈ,  
“ઝરીફ” કે અફઝાલસે હાસીલ સયેરે સમનદરકી હયે ફેઝા,  
લાલો જવાહેર-ગોહર યાકુત જડે હોવે બેબલા.


( દસ્તખસ્તા હો અર્જ કરના હબશીકા શાહાઝાદેસે  
શાહાઝાદા ઇનઆમ દેકે રવાના કરના )

ભચ્ચેરવી—ગજલ.

ખુલખુલે શયેદાને ખોલા—તર્.

ગુલકામ—છશ્કકો પચેદા કીયા જસ રોઝસે પરવરદીગાર;  
માહવ હયે સારી ખુદાઈ છશ્કમે લયેલુન નહાર—ઈશ્કકો.  
ખાકસે ક્યા ક્યા કીયા હયે છશ્ક ચે રંગી નીયાં;  
શુન્ચા ગુલ ખરગો સમર નખલો ચમન બાદે બહાર—છશ્કકો.  
ઈશ્કસે ખાલી ન દેખા, કોઈ શયે હમ અયે ‘ઝરીફ’;  
બહેરોબર અરઝો સમાં ઝીરહો હયેવાં મુરગો માર—છશ્કકો.  
( આરામ ફરમાના શાહાઝાદાકા છપરપટ પર પરીકા ઝાડ ફટકર  
નીકલના ઔર અપની તારીફકી ગઝલ ગાના.)

( પાના તીસરા દેખો.)

 છશ્ક ફરફે ખેબહા અને ગુલશને બાહાર અફઝા ( ઉર્ફે  
નઈ ઇન્દર સભા ) આ બન્ને ખેલો એકજ છે, માત્ર “સીનરી” માંજ  
ફેરફાર છે, પેહેલામાં દરીયાના દેખાવો દેખાડવામાં આવે છે તથા  
ખીજમાં જમીન ઉપરના દેખાવો દેખાડવામાં આવે છે, માત્ર બે  
ગાયનો દરીઆઈ ઇન્દરસભામાં ઉસ્તાદ “ઝરીફ” હબશી હબશ-  
નના વધારેલા છે, તે હમોએ આ ચોપડીમાં દાખલ કરેલા છે, અને  
સારપછી પાના ત્રીજથી બધાં ગાયનો “ઝરીફની” તાલીફ કીધેલી  
ખન્નરાવાલી તથા ફરેક જતની રાગ રાગણી સાથની નવી ઇન્દર-  
સભામાંના છે.

# ગુલશને ખાહાર અફઝા.

ઉર્દૂ

નંદી ઇન્દર સભા.

તખ્તએ નાટક.

ગુલશમ..... પીસરે ગુલબરશાહ.

ઈન્દર..... શહેનશાહે પરસ્તાન.

સખ્તપરી..... પરયોંકી અફસર વ માઅશુકે ગુલશમ.

પુખરાબપરી

નીલમપરી.... } સભાએ ઇન્દરકી રક્ષાસેં વ મુગનીએ.

લાલપરી..... }

લાલદેવ..... } ફરમાબરદારે રાબ ઇન્દર.

કાલાદેવ..... }

ચોખદાર—ખવાસ—દરબારી—રખયત—વગએરાં.

મુકામ.

અખતરનગર—સંગલદીપ—પરસ્તાન.

ખાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

ખગાચા.

( દીખલાઈ દેના ખાગખાંકા ફુલ ચુન્તે હુવે, આના શાહાઝાદે

ગુલશમકા ઇરશાદ કરના ખાગખાંકુ વાસતે સેજકે. )

## પીલુ—લાવની.

રાહ—લંગડી રંગત.

ગુલ.—ખાથેશ હયે અબ દીલકો હમારે આજ અયે માલી ધુલોંકી,  
 રંગીન પલંગપર—ખીછા દે નર્મ ને લી ધુલોંકી,  
 આપ મેરા ગુલઝારશાહા યૌર કહેતે હયે ગુલઝામ મુજે,  
 નઝારએ ગુલ—સીવાયે નહી કંઠી આરામ મુજેહ,  
 બહાર ગુલસે ગઘરને ગુલશન બના હયે મેસા આમ મુજેહ,  
 ફઝલે ખુદાસે—મઅરસર હયે યું સુખહો શામ મુજેહ,  
 સરપે તુરરા મોતીકા હયે હાતમે ડાલી ધુલોંકી—રંગ પલંગ.  
 દીન હયે ગોયા ઇદ મુજેહ યૌર રાત ને હયે શબ બરાત હયે,  
 સાગરો મીના—મોહીયા ચમનમે સાકીબી સાત હયે,  
 હરયેક શીરી દહનકે ગોયા તદખખતબી નખાત હયે,  
 શીરા ચમનમે—રહા ઉસ ગુલકા હાતોમે હાત હયે,  
 “ઝરીફ” રંગી બંયા નીકાલ તર્જ નીરાલી ધુલોંકી—રંગ  
 ( દસ્તબસ્તા હો અંઝ કરના બાગબાંકા શાહઝાદેસે,  
 શાહઝાદા ઈનઆમ દેકે રવાના કરના. )

## બેહાગ—ગજલ.

ગયેરત ન આઘ તુજકો કુચ યાર.—તર્જ.

ગુલઝામ—સદ શુક આજ દીલપે નેહાયત સુર હયે;  
 કોઠા હયે રશક ખુદદ તજલીયે તુર હયે—સદ.  
 પુર તુર દો જહાં કીયા અલાહને યે ક્યા;  
 હર ઝરરા ખીચ દેખો ઉસીકા ઝહુર હયે—સદ.  
 વોહ બાદશાહા ઝમીપે કીયા બાદશાહા મુજેહ;  
 અફલાક પુશત ખમ કીયે પરીયાં હુઝુર હયે—સદ.

બાળે ઈરમસે લાલ મહલબી ચે કમ નહી;  
વેા જાને જીરકે તાંહી લલા અકલો શહર હયે—સદ.  
આંખે ખુમાર નીન્દસે હયે મસ્ત અયે “ઝરીફ;”  
કોઠેખે જાકે અખ મુજેહ સોના ઝરર હયે—સદ.

(આરામ ફરમાતા શાહઝાદેકા છપર ઘટપર આના પરીકા  
તખ્તપર બેઠકર સચેર કરતે હુવે બાગમે ઝૌર અપની  
તારીફકી ગઝલ ગાના.)

અજબ સનમકી અદાયે દેખી હુવા હયે—તર્જ.

સ.—ખુદાકી કુદરત ન ક્યું અયાં હો હયે સખ્ઝ જોડા બદન ગુલાબી,  
નીસાર ક્યું કર ન હોવે મુજપર જહાંકે સારે ચમન ગુલાબી;  
પરી હું મંએ સખ્ઝ નામ મેરા જો લેવે સોસન અગર ચમનમે,  
અજબ નહી હયે કે ગુલસા હોવે શયુક્તા ગુન્યે દહન ગુલાબી;  
હયે રંગ રૂપસે ગુલોંકુ રંગત હયે સખ્ઝ જોડેસે બર્ષ તાઝે,  
ગલેમે ગર હાર પેહેનો ગુલકા બને ગુલે નસ્તરન ગુલાબી;  
હયે ગુલસે રૂપે ચે ઝુલ્ફ બીખરે તો અર્કકી જા ગુલાબ ટપકે,  
કે મીસ્લે ગુન્યા હો નાફા જીરમેસે નીકલે મીસ્કે ખુતન ગુલાબી;  
ચે વસ્ફ ગુલર “ઝરીફકે” તબાઅકુ ગુલીસ્તાં બના દીયા હયે,  
ઉરસે મઝમુકુ પેહેનાયા “ઝરીફ” ચે પેહેરન ગુલાબી.

( સખ્ઝપરીકી નઝર પડતા શાહઝાદેપર. )

ભઝેરવી—કુમરી.

હોરી બામનકી—તર્જ.

સખ્ઝપરી—ઈશક ધનસાંસે આગ બદનમે હમારે લગી;  
ખંજરે અબર દીલપે ચલી હુર પરીબી કીનારે લગી—ઈ.  
“ઝરીફ” હયે ચે ઝમી શયુક્તા પસંદ ક્યા ચે તુમારે લગી—ઈ.



(શાહઝાદેકે નઝદીક જાકે)

જીલા પીલુ—ગજલ.

હુરોંકે હોશ ઉડતે હયે—તર્જ.

સખઝપરી—સોતા હયે નીંદમે યે અજબ નઉ જવાની હયે,  
દેખી જહાંમે કોઈ નહી ઇસ્કા સાની હયે;  
હસરત હયે દીલમે જાતી હું લેકોન “ઝરીફ” મન,  
દીલદારકુ મંઝે દેકે યે છલા નશાની હયે.  
( છલા પીનાહકે, ઉસ્કે શીરાકમે ગાના. )

ગુલુદ્દ પુર પેચમે દીલ અયેસા ગીરફતાર—તર્જ.

સખઝપરી—ઝ્યા કરં કોઇબી તદખીર નબન આતી હયે,  
ગર મંઝે હુશીયાર કરં નીંદ તેરી જાતી હયે;  
રખ હયે ગુલ ગુંચા દહન કદ હયે સરો નરગીસ અસ્મ,  
ઝુલ્ફ સુમ્મુલ હયે મગર મારસે બલ ખાતી હયે;  
લે લઉ બોસેબી બલાંઝેબી તસદુખ હો કર;  
પર મુજેહ શર્મ હયા રોકકે સમજાતી હયે;  
વસ્લકે વાસ્તે તદખીર ચેહી સુજ હયે;  
દેખુ તકદીરને શીર ઝ્યા મુજેહ દીલખાતી હયે;  
બેજકર દેવ સીયા ધરમે મંગા લઈ ઇસ્કો,  
દીલે દીવાનેકુ ઇસ તરાહ યે લહેસાતી હયે;  
છલા દે જાતી હું મંઝે ઇસ્કુ નશાની અયે “ઝરીફ.”  
દીલ હયે બેચબેન મગર જાનબી ગભરાતી હયે.  
(જાના સખઝપરીકા શાહઝાદેકુ છલા પહેનાકે વ હાયોંકુ બોસા દેકર.)

## બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

જંગલ.

(વાસ્તે એરકે આના રાજ ઇન્દરકા ઐર અદા કરના હમ્દે ખુદા)

પહાડી ઝીંઝોટી—બંજરા.

હુઈ સુખહો નીકલ ગયા તારા—તર્જ.

ઈન્દર—શીરકતસે બારે તઆલા, તુ પાક હયે જલ્લો જલાલા;  
કએ તરાહકી પએદા આલમ, જીત દેવ મલક બની આદમજી  
કયા હુરન પરીકા દુઆલા—તુ પાક.  
તુ કીયા ઝમીકો ગુલશન, તારોંસે ફલકકુ રોશનજી;  
દીયા શમ્સો કમરકુ ઉજલા—તુ પાક.  
કર ખાકસે ગુલકુ પએદા, બુલબુલકુ કીયા શીર શયેદાજી;  
કુમરીકુ તોક હયે દાલા—તુ પાક.  
ઐર કાફમે મુજકુ ખુદાયા, પરીયોંકા શાહા બનાયાજી;  
આરામો ચએનસે પાલા—તુ પાક.  
હંએ કનીઝ કૌમે પરીયાં, જીત દેવ હંએ ઝેરે ફરમાંજી;  
કીયા મરતલા મેરા આલા—તુ પાક.  
તેરી નેહા નહી કુદરત હયે, હર શયસે અયાં સનઅત હયેજી;  
પથ્થરસે આગ નીકાલા—તુ પાક.  
કયા મોર વ હુશો પરીન્દે, સબ તેરે હંએ ખાલેક બન્દેજી;  
કુલ જહાંકા પાલને વાલા—તુ પાક.  
શાહોં પર લાવે તબાહી, બખ્શે હયે ગદાકુ શાહીજી;  
આતશકુ અમન કર દાલા—તુ પાક.

દી “ઝરીફકુ” ગોયાર્હ, તા કરે સખુન આરાઈજી;  
કીયા તએાર “ઝરીફ” નીરાલા—તુ પાક.  
(આઅદ તારીફ કરના ખુદકી)

પોલુ—અખીયાત.

રાખ હું મંએ કોમકા ઐાર ઈન્દર મેરા નામ.  
ખીન પરીયોંકે દીદકે નહી મુજેહ આરામ;  
સુનોરે મેરે દેવરે દીલકો નહી કરાર,  
(હાજેર હોના લાલદેવ ઐાર કાલેદેવકા રૂબરૂ રાખકે  
મોઅદબ ખડે રહેના. )

જલદી મેરે વારતે સલા કરો તૈયાર;  
તખ્ત ખીલાવો જગમગા જલદીસે ધરઆન,  
મુજકુ શખ લર ખએડના મહરીલકે દરમ્યાન.

બાબ પહેલા—પરદા તોસરા.

દગ્ધાર.

(દીખલાઈ દેના દરખારીયોંકા મએ દેવો ચોખદારોંકા  
ઈન્દરકી આમદ ગાતે હુવે. )

ઝીંઝોટી—ગજલ.

કરકે તન્હા મુજેહ અયે દોસ્તો—તર્જ.

સલામે દોસ્તો ઇન્દરકી આમદ આમદ હયે;  
પરી જમાલોંકે અફસરકી આમદ આમદ હયે—સલામે.

ખુશીસે રહે રહે લાઝીમ હયે સુરતે ખુલખુલ;  
અબ ધસ ચમનમે ગુસેતરકી આમદ આમદ હયે—સભામે  
ફરોગે હુસ્નસે આંખોકો અબ કરો રોશન;  
ઝમીપે મહેરે મુન્વરકી આમદ આમદ હયે—સભામે.

( આના ઇન્દરકા લીખાસે ઝરરીન પહેને હુવે ઐર

બએઠના તખ્તપર, સર ઝુકાના દરબારીયોંકા

બરાએ તસલીમ બાઅદ ઇન્દરકા ગાના.)

મેરા સંગલદીપમે મુલકોં મુલકોં રાજ,

જ મેરા હયે ચાહતા કે જલસા દેખું આજ;

લાવો પરીયોંકો મેરી જલદી જા કર હાં,

બારી બારી આન કર મુજરા કરે યહાં.

( જના કાસેદેવકા ઐર બેઆના પુખરાજપ-

રીકુ ઐર ગાના પુખરાજપરીકા. )

**જલા પીલુ—ગજલ.**

**પુખરાજપરી—**ગાતી હું મંએ ઐર નાય સદા કામ હએ મેરા;

આફ્રાકમે પુખરાજપરી નામ હએ મેરા—ગાતી.

ફંદેસે મેરે કોઇ નીલકને નહી પાતા;

ઈસ ગુલશને આલમમે બીછા દામ હએ મેરા—ગાતી.

મંએ લાખકી દો લાખકી પરવા નહી રખતી;

કાફંકા ખજના અજી ઈનઆમ હએ મેરા—ગાતી.

કહેતે હંએ જહાંમે જસે ઈનસાં ગુસો સુખ્ખલ;

વો રૂખ હએ વો ગેસુએ સીયાલ ફાંમ હએ મેરા—ગાતી

બદ મસ્ત મુજેલ દેખકે હોતી હએ ખુદાઈ;

માઅમુર મંએ હુસ્નસે કયા જામ હએ મેરા—ગાતી.

ઉસ્તાદકુ દેતી હું દવાંચે દીલો જાંસે;  
 યે કામ જહાંમે સહરૌ શામ હયે મેરા—ગાતી.  
 ( તઆરીફ કરના ઇન્દરને પુખ્તશાહપરીકી  
 ઔર દરખ્વાસ્ત કરના નીલમપરીકી. )

પરજ કાલીંગડા—કુમરી.

ઈન્દર—પુખ્ત રીઝાયા નાચકે ગાકે, પહેલુમે મેરે બયેઠ તુ આકે—ખુ.  
 ખુશ હુઘ તુજસે મહશીલ સારી, અબ હયે નીલમ પરીકીબારી.  
 ( જાના કાલેદેવકા ઔર લાના નીલમપરીકા. )

જીલા પીલુ—ગજલ.

નીલમપરી—હુરોંકે હોંશ ઉડતી હયે ઉડનેકી શાનપર;  
 નીલમપરી હયે નામ મેરા આસમાનપર—હુરોંકે.  
 અલ્લાહકે કરમસે જમાનેમે હયે ઉરજ;  
 ઝુકતા હયે સર ફલકકા મેરે આસ્તાનપર—હુરોંકે.  
 ઇનસાંકી ક્યા હયે અસ્લકે પુતલા હયે ખાકકા;  
 જીન ખેલ જાતે હયે મેરી ઉલકતમેં જાનપર—હુરોંકે.  
 નીલમકા ચુમચાટકે આંખોપે રખતે હયે;  
 શોહરા હયે મેરા જૈહરીયોંકી દુકાનપર—હુરોંકે.  
 ઉડતે નહી હયે મેરી નજકતપે કીસકે હોશ;  
 રખતે હયે કુલ હાથ ચુલીસતાંમે કાનપર—હુરોંકે.  
 ઉસ્તાદને ઝમીપર ખુલાકે દીયા હયે નામ;  
 કયું કર રહે ન મેરા દમાગ આસ્માનપર—હુરોંકે.  
 (તઆરીફ કરના ઇન્દરને નીલમ પરીકી ઔર દરખ્વા-  
 સ્ત કરના લાલપરીકી.)

### જીલા—કુમરી.

ઇન્દર—દીખા ચુકી તુ કરતબ સારે, પહેલુમે અબ બએઠ હમારે—દી.  
કીયા સભામે તુને નામ. અબ હયે લાલપરીકા કામ—દીખા.  
( જાના કાલેકેવકા ઔર લાના લાલપરીકુ. )

### જીલા—ગજલ.

લાલપરી—ઇનસાંકા કામ હુસ્નપે મેરે તમામ હએ;  
જોડા હએ સુખ લાલપરી મેરા નામ હએ—ઇનસાંકા.  
યાકુત જર ખરીદ હએ સરકારકા મેરે;  
નોકર અકીક લાલ બદખશાં ગુલામ હએ—ઇનસાંકા.  
આશકકુ કલં કરતી હું અબરકી તેગસે;  
દીન રાત મુજકો ખુન બહાનેસે કામ હએ—ઇનસાંકા.  
પોશાક મેરી સુખ હએ મુખડા હએ ચાંદસા;  
દેખો શક્રમે રાતકો માહે તમામ હએ—ઇનસાંકા.  
સોખીપે મેરે હોતે હએ મુરગે ચમન હલાલ;  
હર ગુલકો જીસ્ત બાગે જહાંમે હરામ હએ—ઇનસાંકા.  
ઉસ્તાદ અન્જમનમે રહે સુખ ર મુદામ;  
અલાહસે દુવાંએ મેરી સુખહો શામ હએ—ઇનસાંકા  
( તાઅરીફ કરના ઇન્દરને લાલપરીકી ઔર દરખવાસ્તા  
કરના સખ્જપરીકી. )

### પીલુ—કુમરી.

ઇન્દર—કાઠી રાત મજેહમે સારી, બએઠ મેરે પહેલુમે પ્યારી—કા.  
બહોત લડાઇ તુને જાન, અબ હએ સખ્જપરીકા ધ્યાન—કા.  
( જાના કાલેદેવકા ઔર લેઆના સખ્જપરીકુ. )

## જીલા—ગજલ.

સખજપરી—માયમુર હું શોખીસે શરાતસે ભરી હું;  
 ધાની મેરી પોશાક હયે મંએ સખજપરી હું—માયમુર.  
 ક્યા અસ્ત હયે સખજેકી મેરી હુસ્નકે આગે;  
 શીશેજસે ખુશ રંગ ઝમરફસે ખરી હું—માયમુર.  
 લે લેતી હું દીલ આંખ ફરીસ્તોસે મીલાકર;  
 ઇનસાં હયે બલા ક્યા મેંનહી જનસે ડરી હું—માયમુર.  
 શોઅલા હયે ભલુકા હયે ગજળ હયે મેરા ગુસ્સા;  
 જલજળએ પરીબદ જતે મે ગર્મ જરી હું—માયમુર.  
 જીન્દા ન રખેગા મુજેહ સુન લેગા જતે રાખ;  
 શેહઝાદાએ ગુલફાંમકી સુરતપે મરી હું—માયમુર.  
 વો શમઅ મંએ પરવાના હું વો સર્વ મંએ કુમરી;  
 વો ગુલ હયે જહાંમે મંએ નરીમે સહરી હું—માયમુર.  
 ઉસ્તાદકે દમસે ચમતે હુસ્ન હયે આખાદ,  
 મંએ વાસ્તે તાઉસકે દાગે જીગરી હું—માયમુર.  
 ( આરામ કરના ઇન્દરકા ઐર દેખના સખજપરીને  
 નજદીક જાકે આઅદ કહેના ઇસ તરહસે.)

## જીલા—પીલુ.

રાખજી તો સો ગયે દીઆ ન કુછ ઈનઆમ;  
 જાતી હું મંએ બાગમે યહાં મેરા ક્યા કામ.  
 ( જાના સખજપરીને કાલેદેવકો બોલાકર.)

## બાબ પહેલા.—પરદા ચૌથા.

રાસતા.

( આના સખ્જપરીકા કાલેદેવકો લીએ હુવે. )

જાલા—પીલુ.

સખ્જપરી—સુનરે કાલે દેવરે તુ મેરી એક બાત;  
આતીથી રાજકે ઘર મંચે આગકી રાત.  
શહેનશા એક બાંમપર સોતાયા નાદાત;  
નેબન કિસકા દેખકર નીકલી મેરી જાન.  
ઉતરી અપને તપ્તસે તીર કલેજે ખાચે;  
સોતાયા જો બેખબર હાથ પાઊં ફેચલાચે.  
સુરત ઉરકી દેખકર દીલસે ગયા કરાર,  
મુંદપર મુંદ મંચેને રખાકીયા ખુબસા પ્યાર.  
દીલ મેરા લગતા નહી મહરીલકે દરમ્યાન;  
કાલેબ મેરા હચે યહાં વહાં હચે મેરી જાન.  
ઉસકુ ગર તુ લાવે ઉઠાકર જલદી યાર;  
લોંડી મંચે હો જાગીતેરી બે તકરાર.  
( પતા પુછના કાલેદેવને સખ્જપરીસે. )

મજકુર—તર્જ.

કાલાદેવ—ઘરમે રાજકે હચે તુ સખ પરીયોંકી સરદાર;  
તુજસે કર સકતા નહી હરગેજ મંચે ધનકાર.  
તેરી ખાતેર હચે મુજેહ સખસે યહાં સીવા;  
પતા બતા માચશુકકા લાવું અબી ઉઠા.  
( પતા બતાના સખ્જપરીને દેવકો. )



મજકુર—તર્જ.

સખ્જપરી—જા તુ સંગલદીપસે અખતરનગરમે હાં;  
 સોતા હએ એક માહેર લાલ મહેલપર વહાં.  
 છલા મંએ દે આઘ હું અપના ઉસે નીશાંન;  
 સખ્જનગુંકી આખસે તુ ઉસકુ પએછાંન.  
 ( જના કાલેદેવકા શાહજાદેકો લાનેકે વાસ્તે ઐર  
 સખ્જપરીકા જના આગમે. )

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

બગીચા.

( લે આના કાલેદેવકા શાહજાદેકુ પલંગપર સોતે હુવે  
 ઐર કહેના સખ્જપરીસે. )

ખમાંચ.

કાલાદેવ—લાયા શાહજાદેકો મંએ જાકે હીંદુસ્તાન,  
 તુ અપને માઅશુકકો સખ્જપરી પએછાંન.  
 ( જના કાલેદેવકા ઐર કહેના સખ્જપરીકા ખુશ હોકર. )

મજકુર—તર્જ.

સખ્જપરી—ચેહી શાહજાદા મેરા ચેહી હએ મેરી જાન,  
 વે મેરા દીલદાર હએ મંએ ઇસપર કુરઆન.  
 ( શાહજાદાકા શાંના પકડકર હીલાના. )  
 સોતે હો ક્યા બેખબર છોડ કે તુમ ધરબાર,  
 આંખે ખોસો લાડલે નીન્દસે હો હુંશીયાર.

( છુપળતા સખ્ખપરીકા શાહજાદેકો જગાકર ઔર ઉઠના શાહજાદેકા ધલરાકર કહેના આલમે હયેરતમે' પલંગપર બઝેઠે હુવે.

મજકુર—તર્જ.

ગુલશંમ—કોઠા મેરા ક્યા હુવા છુટા કીધર મકાં,  
સોતાથા મંઝે કીસ જગે આયા હાયે કહાં.  
ના ઔ મેરે લોગ હઝે ના ઔ મેરી જા,  
ખ્યાબ મંઝે હું દેખતા કે જાગ રહા હું યા.

( ઉતરના શાહજાદેકા પલંગસે ઔર કહેના આલમે ઇઝતેરારમે. )

ભયેરવી—ગજલ.

ગુલશંમ—ધરસે યહાં કૈન ખુદાકે લીયે લાયા મુજકો;  
કીસ સીતમગારને સોતેસે જગાયા મુજકો.  
હકને ક્યા ખ્યાબે પરેશાંત દીખાયા મુજકો;  
નજર આતા નહી અપના ન પરાયા મુજકો.  
તીન્દસે આંખ કીસીકી ન ખુલી કોઠે પર;  
ઉઠકે મુજકે ન ચુંગલસે છુડાયા મુજકો.  
હઝેફ સદ હઝેફ કીસીને ન ખબર લી મેરી;  
ક્યા અઝીઝને મેરે દીલસે ભુલાયા મુજકો.  
તાદમે મર્ગ અબ ઉમ્મીદ રેહાઈકી નહી;  
કીસ બલામે' મેરે અલાહ ફસાયા મુજકો.  
મુફ્લેસીકી કોઈ તદખીર ખતાદો ઉસ્તાદ;  
હયે બહોત ગરદીશે કીસ્મતને સતાયા મુજકો.

( મુતહૈયુર હોના શાહજાદેકા. )

## બાપ પહેલા—પરદા છૂટા.

મહેલ.

( શાહનહેકા ચાતરફ દેખકર કહેના. )

બેહાગ—કુમરી.

ગુલશામ—મુજે કૌન ઘરસે લાયા યહાં;  
 બતાવો યે કીસકા હયેગા મકાં—મુજે.  
 સબ બીછડે કોઈ સંગ ન સાથી;  
 અઝીઝેકો અપને મંઝે પાવું કહાં—મુજે  
 દીલકા કીરકે હાલ સુનાઈ;  
 સરપર મેરે બાપ ન માં—મુજે.  
 ઘરબનેકી આસ નહી હયે;  
 પડી કીસ મુસીબતમે મેરી નાં—મુજે.  
 ફસ ગયે હમ ઝાલીમકે ફદે;  
 કોઈ ઉસ્તાદસે કહીયોરે હાં—મુજે.

(આના સખ્તપરીકા નાઝ કરતે હુવે ગુલશામકે તરફ ઐર  
 તાઅનુબ કરના ગુલશામકા ઉસે દેખકર.)

જલા—પીલુ.

સખ્તપરી—દેખો તુમ મેરી તરફ ઘરકા મત લો નામ;  
 લૌંડી મુજકે જાનકર કરો યહાં આરામ.  
 જો હોના થા સો હુવા જાનેદો બસ ખચેર;  
 અલો શીરો ખાવ પીવો કરો બાગકી સચેર.  
 બતલાવો અબ હસ્થો નસબ ઐર તુમ અપના નામ;  
 રહેતે હો કીસ કાંમમે હયેગા કહાં મુકામ.

મુલકાંમ—ખીલવતમે મંએ રહેતા હું અયેશ હએ મેરા કામ;  
શાહાનદા હું હીંદકા નામ મેરા ગુલકાંમ.  
તુ ઔરત કીસ કોમકી અપના નામ બા;  
દોનો શાનોપર તેરે નીકલા હયે યે કયા.

સખ્ઝપરી—કોમકી હુંગી મંએ પરી સમજ ન તુ હયેવાન;  
એ દોનો પર હયે મેરે અયે મુરખ નાદાન.  
રહેતી હું મંએ કાફમે સખ્ઝપરી હયે નામ;  
રાજ ઇન્દરકે વહાં નાય મેરા હયે કામ.

મુલકાંમ—જલદી એ બતલા મુજે દીવકો હયે વસવાસ;  
મેરા આના કીસ તરક હુવા હયે તેરે પાસ.

સખ્ઝપરી—તુજપર મંએ આશક હુઇ ચલતે ચલતે રાહ;  
ઉકા મંગાયા યહાં તુજે બેજકે દેવ સીઆહ.  
( ધભરાના ગુલકાંમકા દેવકા નામ સુનકર  
ઔર મનાના સખ્ઝપરીકા ઉસકો. )

ભએરવી—મસનવી.

સખ્ઝપરી—સરપે આંખોપે કલેજેપે ખીઠાવું તુજકો;  
આ મેરે પાસ ગલેસે મંએ લગાવું તુજકો.  
દીલોજાસે મુજેહ લાતી હયે અદાએ તેરી;  
પાસ લા આંદસા મુંહ લુ મંએ બલંએ તેરી.  
લેટ પહેલુમે મેરે ધરકુ મંએ આબાદ કરે;  
તુજકો લીપટાકે ગલે વસ્લસે દીવ શાદ કરે.

મુલકાંમ—વસ્લકી તેરી કસમ ધરમે હયે ખાના મુજકો;  
ન ખબરદાર અબી હાથ લગાના મુજકો.

મુજકો નાદાંત સમજ દુર હો દાના હું મંએ;  
 કોમકી તુ જો પરી હયે તો સેયાના હું મંએ.  
 ખેસ્વા તુજસી ઝમાતેમે ન હોગી જન્હાર;  
 આપ બદનામ હુઇ મુજસે છુડાયા ધરબાર.  
 બેજકર દેવ મુજે ખીંચ બુલાયા તુને;  
 આદમી જાદુકુ ફદેમે ફસાયા તુને

**સખખ પરી—**હીંદગીકા હએ મળ અયેસી મુલાકાતોમે;  
 સૌચલે મુજસે બધારો ન જરા બાતોમે.  
 શુક અલાહકા કર લડ ગઇ કીરમત તેરી;  
 મક બચક મુજસી પરીકાંહુઇ ઉલફત તેરી.  
 તુજકો દીવાને નહી શર્મ જરી આતી હએ;  
 ખ્યાબમેબી કંહી ઈતસાંકે પરી આતી હએ.  
 દેખ પયતાઓગા મેરા જો બુરા દીલ હોગા;  
 વરલ તુજકુ ન પરીકા કબી હારીલ હોગા

**મુલકાંમ—**ધરકે છુટનેકા હએ ગમ આહો ફોંગા કરતા હું;  
 વરલકા વાયેદા ઇશ શર્તેસે હાં કરતા હું.  
 સુની ઈન્દરકી સભા મંએને કહાંનીમે હએ;  
 ઉરકા અરમાન તુજે જોશે જવાંનીમે હએ.  
 ઔર જલસોકાતો હાં હીંદમેંબી સરયા હએ;  
 નાય પરીયોંકા ફલી મંએને નહી દેખા હએ.  
 સાથ અપને મુજે લે ચલકે વોજલસા દીખલા;  
 રાગ ઈન્દરકે અખાડેકા તમાંશા દીખલા.  
 સયેર મંએતેરે સખખ વાંકી જો ચેક બારકર;  
 છુટેછ શીર ન કબી વરલકા ઈનકાર કર.

ઉમ્મલર પાસસે તેરે ન કબી જાઈ મંએ;  
જો કહે તુ ઉસે આંખોસે બળ લાઈ મંએ.

**સબજ પરી**—અયેરી બાતોકાં ઝબાંપર નહી લાના અછા;  
જન આફતમે નહી મુફત ફંસાના અછા.  
દેતા ઇન્દરકે અખાડેપે અબસ જન હયે તુ;  
સખ બેઅકલ હએ દીવાના હએ નાદાન હયે તુ.  
અયેરી જ સએરકો ઇનસાન નહી ચલતે હએ;  
વહાં મેરી જન પરીજાદકેપર જલતે હએ.  
આફતઆ જાએગી તુજપર અરે એકઆનકે ખીચ;  
આદમી જાદકાં કયા કામ પરસ્તાનકે ખીચ.  
કોઇ રાજકુ ખબર જાકે લગા દેવેગા;  
ફૂંક દેગા વો મુજે તુજકુ જલા દેવેગા.  
ન જલાએગા તો આફતમે ફસાએગા તુજે;  
કએદ કરકે વો કુવે ખુબ ઝુકાએગા તુજે.

**મુલકાંમ**—મંએ ન માતુંગા ન માતુંગા કબી બાત તેરી;  
કામ કીસ રોજકે આવેગી મુલાકાત તેરી.  
બાતજો અસ્લથી મંએ અકલસે પયેહાન ગયા;  
બાએસ ઇનકારકા જાની મેરા દીલ જન ગયા.  
તુ કીસી દેવકી ખીજમતમે વહાં જાતી હએ;  
ઇસલીએ મુજકો સભામે નહી લે જાતી હએ.

**સબજ પરી**—બાત હરગેજ યે ઝબાંસે ન નીકાલો સાહેબ;  
હોશમે આવો જરા મુંહકુ સંભાલો સાહેબ.  
દેવસે મુજકુ ખુરા કામ જો કરના હોતા;  
આદમી જાદપે કીસ વાસ્તે મરના હોતા.

મંએ પરી હોકે ઔર અયેસેયે ફેદા જાન કરે;  
એડી ચોટીયે મુવે દેવકુ કુરખાન કરે.

મુલદ્દામ—દીલ હરથેક શખ્સકા ફેદેમે ફસાતી હયે તુ;  
અએ પરી હું મુજે ખાતોમે ઉડાતી હયે તુ.  
સુખહો હોતી હયે મેરી જાન કોઇ આનકે ખીય;  
લએરવી ચલકે સુના મુજકુ પરસ્તાનકે ખીય.  
વહાં ન લે જાએગીતો હસ મુજર જાવુંગા;  
આપ મંએ અપના ગલા કાટકે મર જાવુંગા.

( મુલદ્દામકા ખંજર નીકાલકર ખુદકા ગલા કાટને ચાહના, છીનક  
લેના સખ્જપરીને ઉસકે હાથસે ખંજરકુ ઔર ફેંકદેના  
ઝમીનપર. )

સખ્જપરી—મુશ્તકી યાર ખરાબ અપની જવાંની તુને;  
હાએ અફસોસ મેરી ખાત ન માની તુને.  
અબ મીત્રેગા ન અઝીજેસે ન મા ખાપસે તુ;  
શેરકે મુંદમે મેરી જાન ચલા આપસે તુ.  
થક ગએ હોટ હલાંતક અરે સમજાવું મંએ;  
ચલ અખાડા તુજે ઈન્દરકા દીખાલાવું મંએ.

( જાના મુલદ્દામો સખ્જપરીકા હાથ પકડે હુવે થોડી દુર તક. )

જલા—પીલુ.

મુલદ્દામ—કીસ તરહ ચલતેયે તૈયાર મેરી જાન હું મંએ;  
તુ પરીજાદ હએ ચાલાક ઔર ઇનસાન હું મંએ.  
ઉડકે તુ જાએગી એક પલમે પરસ્તાનકે ખીય;  
હાથફએલાકે મેં હું જાગીગા અરમાનકે ખીય.

કોઇ ઉડ ચલનેકી તદખીર બતાદે મુજકો;  
 પર ફિરી દેવકે તુ નૌચકે લાદે મુજકે.  
**સખ્જપરી**—બહેકી બાતે ન કરો હોશમે આવો જની;  
 ન પરીગદકુ બેપરકે ઉડાવો જની.  
 ( તાલી બજના સખ્જપરીકા ઔર નમુદ હોના હવાઈ તખ્ત. )  
 થામલો પાયા મેરે તખ્તકા અગ્ન હાથસે તુમ;  
 છુટ જના ન કહીં રાહમે પર સાથસે તુમ.  
 મુજસે વાં ચલકે કોઇ બાત ન કહેના સાહેબ  
 પીછે પીછે મેરે તુમ નાચમે રહેના સાહેબ.  
 ગાકે ઔર નાચકે ખુત સબકુ બનાદુંગી મંચે;  
 તુજકો લેખકે દરખોંમે છુપાદુંગી મંચે.  
 કીસી આકતમે એકાએક અગર આના જની;  
 યાદ રખના કે મુજેહુ સુલ ન જના જની.  
 ( બચેઠના સખ્જપરી ઉપર તખ્તકે પચેર પકડકર ચલકાંમકા  
 લટક જના તખ્તકા ઉપર. )

## બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

દરબાર.

( નજર આના મંદરકા તખ્તપર બચેઠે હુવે મચે દરબારીચોકે  
 આના સખ્જપરીકા ચલકાંમકા લીચે હુવે ઔર  
 પોશીઝ કરના એક બાગુપર. )

છંદ.

**સખ્જપરી**—સલામેં બુલવા કર મુજે આપ કીયા આરામ;  
 આઇ હું મંચે શીર યહાં કરને અપના કામ.



કરને અપના કામ યહાં શીર હું મંએ આઈ;  
 હુમરી છંદ ગજલકી જીમે ધુન હએ સમાઈ.  
 સમા બંધેગા આજ જો મંએ જી ખોલકે ગામ;  
 કહેંગે સબ ઉસ્તાદને ક્યા ક્યા ચીજ બનાઈ.

પરજ—હુમરી.

મેરી અખીયા ફરકત લાગી;  
 કહાં ગયો યાર કીધર ગઈ સખીયાં—અખીયાં.  
 નએનનમે દીલદાર બસત હએ;  
 એ અખીયાં અલમાસ પરખીયાં—અખીયાં.  
 દેહ કુકત હએ જીયા તરપત હએ;  
 પ્રીત લગાકે મજહ હમ ચખીયાં—અખીયાં.  
 બલબલ જાજી મંએ ઉસ્તાદ કે;  
 બીચ સભાકે મેરી પત રખીઆં—અખીયાં.

( આના લાલદેવકા શોઅએ ૩ સામને ઇન્દરકે શીકાવત  
 કરના ગુલશાંમકે આતેકી. )

મસનવી.

લાલદેવ—મહારાજકો હક રએ શાદ કામ;  
 નઈ આજ હયે અર્જ કરતા ગુલામ.  
 મંએ ખાતાયા ઇસ દમ ચમનકી હવા;  
 હકીકત આ દેખી કે હોશ ઉડ ગયા.  
 શજર હએ પુરાના જો શમશાદકા;  
 ગુઝર હએ વહાં આદમીનહકા.

નહી કરતી અરલા મેરી અકલ કામ;  
વેા ઇનસાન હએ યાકે માહેતમામ.  
ઉસે કોન લાયા યહાં અપને સાથ;  
ઇસી શીકમે કળસે મલતા હું હાથ.

( મુખાતીય હોના ઇન્દરકા તરફ દરબાદીયોંકે સખ્નપરીઠ  
કહેના લાલદેવસે આગમે યાસમે. )

અહુન્સ—મસનવી.

સખ્નપરી—નકર લાલદેવ ઇસતરહકે કલામ;  
અરે બે મુરબત જ્યાં અપની ધામ.  
ખુદાકે ગળયસે જરા દીઝમે કાંપ;  
ચુગલખોરકે મુંહકુ ડસતેં હએ સાંપ.  
પરીકી તરફ દેખ આદમક ન બન;  
ખુરઠસે બાજઆ બ કોલે હસન.  
કીસીકી બદી તુ ન કર અયેબ હએ;  
કે ઉસકા ખુદા આસે મુલ ગયેબ હએ.  
દીલે આશક ઇસ બાતસે હીલ ગયા;  
તુજે હાથે કમબખ્ત કયા મીલ ગયા.

( પુછના ઇન્દરકા ગળયમે આકે લાલદેવસે. )

મજકુર—તર્જ.

ઈન્દર—અરે દેવ તુ હએ એ કયા બક રંહા;  
મેરે બાગમે કામ ઇનસાંકા કયા.  
હુવા કીસ તરેહ યાં બશરકા ગુજર;  
પરીન્દાં કે દહશતસે જલતે હએ પર.

ਕਦਮ ਰਖ ਸਕੇ ਭੁਨਕੀ ਤਿਆ ਭਨ ਹਯੋ;  
 ਫ਼ਰੀਸ਼ਤੋਂ ਦੀ ਧਰਮ ਅਕਲ ਹਯੋਰਾਨ ਹਯੋ.  
 ਫ਼ਰੀਸ਼ਤੇ ਦੇਵਸੇ ਆਸ਼ਨਾਨ ਨ ਹੋ;  
 ਪਰੀ ਫ਼ਾਇਲ ਸਾਥ ਉਸਕੋ ਲਾਭ ਨ ਹੋ.  
 ਉਸੇ ਭੀਯ ਲਾ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਸ਼ੀਤਾਯ;  
 ਕੇ ਗੁਰਸੇਸੇ ਹਯੋ ਫ਼ਾਇਲ ਮੇਰਾ ਖ਼ਰਾਯ.

( ਭਨਾ ਲਾਵਏਵਕਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਗੁਲਸ਼ਾਂਮਕੇ ਐਸੇ ਪੁਛਨਾ ਗੁਰਸੇਸੇ  
 ਉਸਕੋ ਡਰਨਾ ਗੁਲਸ਼ਾਂਮਕਾ ਉਸੇ ਦੇਖਕਰ. )

### ਮਸਨਵੀ.

ਲਾਲਦੇਵ—ਯਸ਼ਰ ਹਯੋਕੇ ਭੁਨ ਹਯੋਕੇ ਸਾਧਾ ਹਯੋ ਤੁ;  
 ਪਰਸਤਾਨਮੇ ਭਯੁੰਕਰ ਆਯਾ ਹਯੋ ਤੁ.  
 ਉਠਾ ਆਂਘ ਕਰ ਨਜ਼ਦ ਮੁਞਸੇ ਯਥਾ;  
 ਭੀਠਾਯਾ [ਤੁਞਹੇ] ਫ਼ਰੀਸ਼ਤੇ ਲਾ ਕਰ ਧਰਮ.  
 ਧਰਮਕਾ ਫ਼ਾਇਲ ਗੁਲਕੇ ਖੁਸ਼ਾ ਹਯੋ ਤੁ;  
 ਸ਼ੀਤਾਰਾ ਧਰਮ ਭਨਕੇ ਫੁਟਾ ਹਯੋ ਤੁ.  
 ਪਰੀਪਰ ਧਰਮ ਸਧੇਵਾ ਤੇਰਾ ਫ਼ਾਇਲ ਹੁਵਾ;  
 ਅਖ਼ਾਤੇਮੇ ਖੰਦਰਕਾ ਫ਼ਾਇਲ ਹੁਵਾ.  
 ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਧਰਮ ਨਜ਼ਦ ਆਯੇ ਯੇਸ਼ਭਰ;  
 ਖੁਸ਼ਾਯਾ ਹਯੋ ਰਾਜਨੇ ਅਪਨੇ ਫੁਜ਼ੁਰ.  
 (ਫ਼ਾਨਾ ਗੁਲਸ਼ਾਂਮਕੇ ਲਾਲਦੇਵਕਾ ਭੀਯਨੇ ਫੁਰੇ ਰਖ  
 ਖੰਦਰਕੇ ਐਸੇ ਅਰਜ਼ ਕਰਨਾ.)

મસનવી.

લાલદેવ—હુતુરીમે હાજર હએ એ શોઅલેખુ;

મહારાજ સાહેબ નીચાહ રૂબરૂ.

બજા આપકા હુકમ લાયા ગુલામ;

ચમનમે પોહોચકર કીયા અપના કામ.

શજરકે તલેસે ઉઠાયા ઈસે;

સભાકી તરફ ખીંચ લાયા ઇસે.

કરા મ'એ ન કુછ ઈસકી ફરયાદસે;

ઉડા લાયા કુમરીકુ શમશાદસે.

સીતમ કીજીએ જો સજાવાર હએ;

ખડા દસ્ત બસ્તા ગુનાહગાર હએ.

( પુછના ઇન્દરકા ગુલશંમકો ગુરસેસે સબબ આનેકા. )

બહુસ--મસનવી.

ઈન્દર—અરે કોન હએ તુ તેરા ક્યા હએ નામ;

સભા તુને કી મેરી બરહમ તમામ.

તુજે લાયા યહાં કોન અયે બદ સીફાત;

બ'યાં મુજસે કર જલ્દ એવારેદાત.

કીયા કસ્દ તુને પરસ્તાનકા;

ન ખઓફ આયા અપની તુજે જાનકા.

મેરી સારી મહશીલકી લી આબર;

યહાં ઘુરને આયા પરયોંકો તુ.

બતા હાલ આનેકા અયે દર્દ નાક;

જલાકર અબી વર ન કરદુંગા ખાક.

( અર્જ કરના ગુલશંમકા હાથ જોડ કર )

## પીલુ—મસનવી.

મુલકાંમ--કહું કયા ફલકકા સતાયા હું મંએ.  
 યહાં ખેલ કર જીપે આયા હું મંએ.  
 પરી સખજ હએ જો અખાડેમે યાં;  
 ઉસીકા હું દીવાના મંએ નીમજાં.  
 સભાકી સદા ધુમ સુનતાયા મંએ;  
 ઈસી શીકમે સરકુ ધુત્તાયા મંએ.  
 ઓ આને લગી આજકી રાખ જો યાં;  
 મટકકર હુવા તખ્તમે મંએ રવાં.  
 ખલાગેં હુવા યાં ગીરફતાર હું;  
 જો આહો સજા દો ગુનાહગાર હું.  
 (દેખના ઈન્દરકા સખજપરીકી તરફ નીગાહ મળખસે)

## પ્રહ્લુન્સ--મસનવી.

ઈન્દર--અરી ઓ પરી સખજ ઓ ખે હયા;  
 મેરે સામને જલદ આ ખેસવા.  
 થુડી હએ તેરી જાત ખુનવાદ પર;  
 કે આશક હુધ આદમી ઝાદપર.  
 ખનાયા અરી તુને ઈનસાંકુ યાર;  
 ખઠૌલે હસન સુન તુ અયે નાખકાર.  
 તેરા રંગ ગયેરતસે ઉડતા નહી;  
 તુજે કયા પરીખદ જુડતા નહી.  
 સભામે લગા લાઈ ઈનસાંકુ સાથ;  
 તેરા અખ ગીરેખાં હએ ઔર મેરા હાથ.  
 (મારને આહના ઈન્દર સખજપરીકુ છુડાના સભાને આજેજી કરકે.)

### પરજ--કુમરી.

સખ--રાજાજી ન કરે! કુદમ યે;

ખતા હુધ બેશક બડી યે--રાજાજી.

ભોહખતકે મારે હુવા કુસર;

ખતા બખ્શો મેહર કરો મારારાજ--રા.

( અર્જ કરના સખજપરીકા ઈન્દરસે સર કુકાકર ચૌર નાદીમ કરના  
ગુલકાંમકો ગલે લીપટાકર. )

### જીલા--મસનવી.

સખજપરી--જફા ઓ સીતમકી સખવાર હું મંએ;

હકીકતમે તેરી ગુનાહગાર હું મંએ.

અરે ક્યું મંએ વાંતુજસે કહેતીથી કયા;

ન માના મેરા હાએ તુને કહા.

બલામે પડા આપ બી બેખતા;

મુજેબી આખાડેમેં રસવા કીયા.

કહાં ફેકે અબ દેખું રાજા તુજે;

ખુદાકુ મેરી જાન સોંપા તુજે.

નં જીતે હયેતો શીરબી મીલ જાએંગે;

નહીતો કીએકી સખ પાએંગે.

( કાલદેવકા દોનોકું જુદા કરના ચૌર ગુલકાંમકા આહ બર કહેના. )

### બન્નરા.

ગુલકાંમ--મુજેહ ઈશ્ક પરીને મારા. હયે લાહ ચલા બન્નરા;

હયે ઈશ્કસે સખ કુચ પએદા, બુત્તબુલ હએ ગુલપર શએદાજી;

માઅશુક જુદા દીલપારા--હયે.

કોક હુનકા હએ મેપારી, એએ હએ બદીલ દીદારીજ;  
 બાઝારે મહોબત દારા—હયે.  
 હયે હીરા કન્કર મોતી, તકદીર હએ મેરી સોતીજ;  
 અબ છુટા અયેશ હમારા—હયે.  
 હયે કંહા ફરીદું જમશીદ, નૌશીરવાં ખુસર જાવીદજ;  
 કંહા તખ્ત સીકંદર દારા—હયે.  
 કોઈ ઈસ્કકો દેખો પરકો, યા સમ્યા જુદા હયે ખોલોજ;  
 હયે મતલબ દીલકા ન્યારા—હયે.  
 આશક યે પડા આફતમે, માઅશુક રહી હૈરતમેજ;  
 કહા “ઝરીફ” દીલ અફગારા—હયે.  
 ( પુખરાળ પરીકા આના ઔર ગુલશામકો સમજના. )

## અંજારા.

પુખરાળ પરી—ઈસ ઇસ્કકુ હમ પએજાને સુન કહેતી હું દીવાને;  
 યે ઇસ્ક કંહી પર ગુલ હયે, યે ઇસ્ક કંહી ખુલખુલ હમેજ;  
 કંહી ખાર ઇસ્કકુ જાને—સુન.  
 યેક ઇસ્કકે ખાતેર હાયે, દીવાને ક્યા ક્યા બનાએજ;  
 કોઈ મરજદ કોઈ ખુતખાને—સુન.  
 હયે ઇસ્કસે સારી ખુદાઇ, હર શયમે હમે નજર આઈજ;  
 સબ ઇસ્કકે હયે અફસાને—સુન.  
 ગરઝઈસ્કે “ઝરીફ” હયે આફત, આશકોંપે લાતાકીયામતજ;  
 વોહ શમઅ હયે હમ પરવાને—સુન.  
 ( નીલમ પરીકા આના ઔર ગુલશામકો સમજના. )

ખંજરા.

નીલમપરી—યે ઇસ્કકા હયે કારખાના, આખાદ કરે વએરાના;  
 ના હોંદુ મુસલમાં કાફેર, હયે ઇસ્કકા મઝહબ નાદેરજ;  
 કયા ડએરો હરમ લુતખાના—આખાદ.  
 યે ઇસ્ક ગલા કટવાએ, યે ઇસ્ક હયે સુલી ચડાએજ;  
 મનસુર હો યા મસ્તાના—આખાદ.  
 હર શયમે ઇસ્ક ભરા હયે. સખ ઇસ્કસે પએદા હુવા હએજ;  
 કયા શમાઅ યો કયા પરવાના—આખાદ.  
 જો ઇસ્કકી દરીયા પાયા, વહાં અક્કત્રો અપને બહાયાજ;  
 દુર દાના હુવા મેરજના—આખાદ.  
 હયે “ઝરીફકા” યે કહેના, જો આશક હયે યો જનાજ;  
 દાના હો રહે દીવાના—આખાદ.

( ગુલશામકા ગીલા કરના અપની કીરમતકા. )

ભએરવી—ગજલ.

બુલ બુલે શયેદાને પુછા ગુલસે યું રોજે--તર્જ.

ગુલશામ—તુ નકર અપને લીએ તદબીર અપને હાથસે;  
 કામ કરતી હએ તેરા તકદીર અપને હાથસે--તુ નકર.  
 ગજલસે કર રામ રામ ઐર શેખ સાહેબકુ સલામ;  
 હકને ખીચી હએ હરએક તસવીર અપને હાથસે--તુ ન.  
 કલ્બ અપના સાફ કરલે સુના રૂપા હએ યેહી;  
 ફેક દે પારસાકે તંછ અકસીર અપને હાથસે--તુ નકર  
 કબર પર મજનુકે જાને લયેલી ગર દામન કશાં;  
 લાશ નીકલેગી કફનકુ ચીર અપને હાતસે--તુ ન કર.



દામને આલુદા હએ ખામુશ હોતો કયા અજબ;  
 પાક કરદે હઝરતે શખ્ષીર અપને હાથસે—તુ ન કર.  
 સખ્ખપરી—હયે યેહી ઉમીદ બસ મુજકો ખુદાકી જાતસે;  
 ઓ બચાને વાલા હએ હરયેક બલા આજ્ઞાતસે—આસરા  
 નેકે પએશાની પે હયે ઓ પેશ આતા હયે “ઝરીફ;”  
 ઈસ્કકી મુશકીલ હો હલ મુશકીલ કુશાકે હાતસે—આસરા.  
 ( ગુલદામકા સખ્ખપરીકો સમગનતા. )

### બન્જરા.

ગુલદામ—ઉલ્હતમે તેરે માહપારા, બન જતા હું બન્જરા;  
 દરીયાએ ઈસ્કમે વલા. ડાલા હું કદમ ખીરમીલાજ;  
 કબ દેખે હયે મીલતા કીતારા—બન.  
 ફરહાદકે સરકું ફેડા. મજનુંકું ન જતા છોડાજ;  
 યુસુફકું કુવેમે ઉતારા—બન.  
 નલ દમનકા હાલ અયાં હયે, ઔર રાગ હીર કંહા હયેજ;  
 મોહના બટાઉકું મારા—બન.  
 મનસુરકું મારહી ડાલા, ઔર શમ્સકી ખાલ નીકાલાજ;  
 હો “ઝરીફસા” આવારા—બન.

( કહેના ઇન્દરકા લાલદેવસે ગુલદામકી ગીરફતારીકે લીએ )

### બ્રહ્મ—મસનવી.

ઈન્દર—અરે દેવ કર કરદ બેદાદકા,  
 પકડ હાથ ઇસ આદમી જાદકા.  
 કુવા ઓ જો હએ કાફમે પુર ખતર,  
 અબી જાકે ઉસમે ઇસે કયેદ કર

પરી સપ્ન હએ જો યે આગે ખડી,  
ખતા કી હએ ઇસ બેસવાને ખડી,  
સો તુ નોચકર ઇસકે પર ચીર ખાલ,  
અખાડેસે મેરે અબી દે નીકાલ.  
હડાતી શીરે ખાક યેહ કુખક,  
ના આયે હમારે કબી રખર.

( અપ્પશીસ ચાહના ઇન્દરસે ગુલકાંમો સપ્નપરીકી  
સખ દરબારીયોને )

કહયાન—ગજલ.

અંદર ઝમીકે ઇશક હયે ઇશક આસમાનમે.—તર્જ.  
સપ્નપરી—લો આખરી યે સપ્નપરીકા સલામ હયે;  
રાખકા દેવ પરીયોંકો મજરા સલામ હયે—લો.  
ઈન્દર—ચલ તુ નીકલ યહાંસે અલેકમ સલામ હયે;  
શરમીંદા તુજસે મેરી યેહ મહશીલ તમામ હયે—લો.  
પુખરાળપરી—તકસીર અદ્રવ ઇશકકા નાદર મકામ હયે;  
મંએ નઓશ બેખુદીકા યે લગરેઝ નામ હયે—લો.  
નીલમપરી—મહારાજ ઇશક અકલમે ઝગડા સુદામ હયે;  
હમ આજીઝેપે ગુસ્સેકા કરના હરામ હયે—લો.  
લાલપરી—કુદરત ખુદાકી દેખો મદારલ મહામ હયે;  
ઇનસાન દેવ જીતો પરી લાકલામ હયે—લો.  
કાલાદેવ—કરના ખતા મઆફ રહે નેકનામ હયે;  
યે અઝ કરતા આપકા કાલા શુલામ હયે—લો.  
લાલદેવ—તાઝીર દેના જો કરે બેરાહ કામ હયે;  
ઝરખુલ મસલ યે કહેના મેરા ખાસો આમ હયે—લો.

ઈન્દર—પર છીન લેકે છોડદે ચે બદ ખીરામ હયે;

ના કામ ચે “ઝરીફ” રહે સુખ્હો શામ હયે-લો.

( જાના સખ્ખપરીકા ગુલશામકુ સાત લીએ, ઔર લાલદેવકા

ઉરકો લેઆના. ઔર ગુલશામકા ગાના સખ્ખ-

પરીકી જુદાઇમે. )

જીલ —ગજલ.

ઈસ આતશે ઉલ્ફતને ક્યા આગ લગાડી—તર્જ.

ગુલશામ—જખ્ખસે દીખા ગઈ રખે રોશનકી ઓ ઝલક;

નરગીસકી તરલા અપની ખુશી રહે ગઇ પલક—જખ્ખસે.

પહેચાયા મેરે લાલ કો હયે હયે યહાં તલક;

ચે કીસકા બદલા તુને લીઆ આજ અયે ફલક—જખ્ખસે.

અફસોસ હાયે તુને કીયા મુજપે ક્યા સીતમ;

અયે ચખ્ખ અખ્ખ જુદા હુવી મુજસે મેરી સનમ—જખ્ખસે.

( હુકમ દેના ઈન્દરકા લાલદેવકો ગુલશામકો કચેદ કરનેકે લીએ. )

પરજ—કુમરી.

તોહે દાલુ અજબમે શામેા સહર—તર્જ.

ઈન્દર—ગયા હુકમ મેરા અયે દેવ ખીસર;

જા ડાલ કુચેમે દેર ન કર—ગયા.

આગ લગાદે સોલા લકકા દે;

મુખ્તાર હયે તુજે ચાહેસો કર—ગયા.

જલદ યહાંસે ઇસ્કુ તુ લેખ;

તાકે “ઝરીફકુ” ના હો ખખર—ગયા.

( ગુલશામકા આહો જારીસે સખ્ખકો સચામ કરના. )

### ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

ક્યા ઝુલ્મ પડા હાથે હમ હોનોકે ઉપર—તર્જ.

ગુલશામ—જાતા હું ક્યેદખાનેમે દરબારકુ સલામ;  
જાનકુ પરીકુ દેવકુ સરદારકુ સલામ;  
આહત પરીકી મુજકુ ઝુકાઈ હયે આહમે;  
યુસુફકુ ઔર મીસરકુ બાઝારકુ સલામ;  
બાગે ઇરમસે જાતા હું પુરબાર દસ્તમે;  
ગુલકુ કલીકુ નરગીસે બીમારકુ સલામ;  
મઝહબ હયે ઇસ્કકા મેરી મીલત જુનુસે હયે;  
દહરો હરમકુ કાફેરો દીંદારકુ સલામ;  
ઝીન્દામે લાલદેવ મુજેહ લેયલા “ઝરીફ”;  
ઇન્દરકુ બઝમકો મેરે દીલદારકો સલામ.  
( લે જાના લાલદેવકા ગુલશામકુ ખીંચતે હુવે )

### બાબ હુસરા—પરદા હુસરા.

રાસ્તા.

(આના સખ્તપરીકા ઔર ગુલશામકી જુદાઈમે ગાના.)

### ભયેરવી—ગજલ.

મરતી હું તેરે હીજમ અયે યાર ખબર લે—તર્જ.

સખ્તપરી—મરતી હું જુદાઈસે અયે ગુલશામ ખબરલે;  
બેચઅને હું અયે રાહતો આરામ ખબરલે-મ.

જા હોટોપે આઈ હયે નીકલ જાએગી દમમે;  
 આ સુખહો ન દેખેગા સરે શામ ખખર લે-મ.  
 ઉમ્મીદે મુલાકાતમે બાકી હયે મેરા દમ;  
 મર જાઉંગી પચતાએગા નાકામ ખખરલે-મ.  
 ઈનસામે વફાઈ નહી મરાહુરે જહાં હયે;  
 પર તુજપે નહી હયે મેરા ઇજ્જામ ખખરલે-મ.  
 જોગન હો ભટકતી હું “ઝરીફ” દીલે નાલાં;  
 દરપયે હયે મેરે ગરદીશે ઐયામ ખખર લે-મ.  
 ( આના કયેક પરીયોંકા ઐાર કહેના સખ્ઝપરીકા. )

### ખન્નરાં.

સખ્ઝપરી—અયે પરીઓ બતાવો ખુદારા, હયે કંહા ગયા ખન્નરાં;  
 મંએ હુંડને ઉરકુ જાગન, બનકે શીરતી હું બનબનજી;  
 કોયલસા કરતી પુકારા—હયે.  
 જંગલ જંગલ મંએ ભટકું, યા પાહાડપર સર પટકુંજી;  
 સાહરામે શીરી આમારા—હયે.  
 કબી મોમસા મંએ ગલતી હું, કબીશમઆસીફતજલતીહુંજી;  
 કબી ચક્મ બતી ફવારા—હયે.  
 ગુલકામકી દેખો જુદાઇ, જોગન હયે પરીકું બનાજી;  
 હયે છસ્કે “ઝરીફ” નઆરા—હયે.  
 ( યાકુત પરીકા ઉરકો સમજના. )

### ખન્નરાં.

યાકુતપરી—અયે જોગન મત હો અવારા, જા હુંડ તેરા ખન્નરાં;  
 મદરાસસે તા હોંફુકતાં યા રમોશામ બદખશાંજી;  
 યા અજમમે બદખ ખુખારા—જા હુંડ.

યા ચીનો ચગલ ધરાંમે, યુગદાદ મીસર તુરાંમેજી;  
 યા યમનમે હોગા ખીચારા—જી હુંડ.  
 શીરાઝ ચૌર કાખલમે, યા મુલકે ચરખ ઝાખલમેજી;  
 આખોંકા તેરે તારા—જી હુંડ.  
 કલકત્તા લખનો કશમીર, યા દેહેલી પીશાવર અજમેરજી;  
 પંખખ વો મુલતાં સારા—જી હુંડ.  
 નેપાલ જખલપુર લાહોર, ભોપાલ મથુરા ઇંદોરજી;  
 યા સુરત દખખન સારા—જી હુંડ.  
 યાં સીન્તે બનારસ જાવે, યા દવારકાંમે પાવેજી;  
 મકકેમે કર તુ પુકારા—જી હુંડ.  
 ગુજરાત બરોડા બીંગલુર, કોકનસે લે તા મએસુરજી;  
 યા પુનાં દેખ સીતારા—જી હુંડ.  
 કલ્યાની તલોજી કરન, યા ભીમડી અંબબધ તોરન;  
 નાટકોમે હોગા કજરા—જી હુંડ.  
 યા પાસ “ઝરીફ કે” જાવે તો કરકા પતા મીલજાવેજી;  
 નહીં જુલા તુજકે ખારા—જી હુંડ.

## ખાખ દુસરા—પરદા તીસરા.

જંગલ.

( આના લાલદેવકા ગુલશાંમકો જનજીરોંમે જકડે હુવે લેકર કુવેમે  
 કએદ કરનેકે લીએ ચૌર ગુલશાંમકા યાદે માચશુકમે ગમ  
 કરના. )

## બેહાગ પરજ--મરસીયા.

ગમ જદા માહ આયા અઝીને--તજ.

ગુલફામ--ઈશક ક્યા બદ બલા હયે ખુદાયા--હાએ,

ઈશકને ચે મુસીબત દીખાયા--હાએ,

ઈશકને ઝુલ્ફમે લા ફસાયા--હાએ,

ઈશક ચાહે ઝકનમે જુકાયા--હાએ,

ચે બગુચમ બદલ આશનારા,

હાલે ઝારમ બ આહો ફે ગારા,

હાએ ફીરમત--વાંએ આફત,

અપના હોગા ઈશક રાહ બર,

હાએ દીલબર વાએ દીલબર હાએ--ઈશક.

ક્યા કહું હીન્દકા મંએ ફસાના--હાએ,

વો ચમન ચોર મરતદ શાહાના--હાએ,

હયે કંહા તખ્ત ઓ ખુસ રવાના--હાએ,

નાઝ અંદાઝ હરના હસાના--હાએ,

ઝાકીરે માહવે રૂએરત સનમા,

બે ખુદો ખુદ ખુદા દીદ અઝમાં,

હાએ ફીરમત--વાંએ આફત,

“ઝરીફ” આશક બોલા યુકર,

હાએ દીલબર વાએ દીલબર હાએ--ઈશક.

(લેખના લાલદેવકા ગુલફામકો ખીચતે હુવે કુવેમેં.)

## બાબ દુસરા—પરદા ચૌથા.

જંગલ.

(સખ્જપરીકા ચાના ચૌર ગાના.)

ભચ્ચેરવી—ગજલ.

અયે મુજ રમ ગયા સરે સરવર કંહા કંહા—તર્જ.

સખ્જપરી—જેગન મંચે બનકે હુંડી અરે દીલબર કંહા કંહા;  
હમરા લે શીરા દીલે મુઝતર કંહા કંહા-જે.  
દયેરો હરમમે મોખીદો ગીરબ કનીસ્તમે;  
વોહ ખુત સમજકે ચુમી હું પથ્થર કંહા કંહા-જે.  
કોહો જખતમે દસ્તમે સાહરામે શેહેરમે;  
ગઢ લે હવાચે શોકમે સર સર કંહા કંહા-જે.  
દીલમે જીગરમે સીતેમે પહેલુમે ચશ્મમે;  
લીખી હુવી હચે સુરતે દીલબર કંહા કંહા-જે.  
આહુ કે તરહા તખ્તમે ચીનો ખતા ખુતન,  
શીરવાઈ બોચે ઝુલ્ફે મોઅમ્મર કંહા કંહા-જે.  
મકતલમે રનમે કર બો બલા કતલ ગાહમે;  
હો સર બ કફ ગઢ હું સીતમગર કંહા કંહા-જે.  
બાગે ઈરમમે જન્નતો ખુદો બેહેસ્તમે;  
કુમરી હો દેખી રશ્કે સનોબર કંહા કંહા-જે.  
દેવાંમે જન્નો પરયોંમે ન કોહ કાફમે;  
જેગન હો જાન મારી હું મંદીર કંહા કંહા-જે.  
નાટકમે મીલહી બચેગા ગુઝકામ અયે “ઝરીફ;”  
શીરવાયા મુજકો ગુનબદે અખઝર કંહા કંહા-જે.



( કાલાદેવકા આના ઔર જોગનકુ દેખકર ચલે જના.

આચ્છ જોગન ગાકે ચલે જોના. )

સખપરી—મંએ તો બન બધેકી જોગન;

ખીર માયા ઉનેહ કીન સૌતન--મંએ.

અખતર પીઆસે યું જા કહીઓ;

રએન કડી તારે ગીન ગીન--મંએ.

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

દરબાર.

( આના કાલેદેવકા રૂબરૂ ઇન્દરકે ઔર તાઅરીફ કરના જોગનકી.)

આસાવરી—મસનવી.

કાલાદેવ—ખુદા રાજગુફા રખે શાદમાં;

જો જાન બખ્શીતો ખોલું જખાં.

પરસ્તાનમેં જોગન યક આઇ હએ,

ખલાયેક સખ ઉસકી તમાશાઇ હએ.

વો હએ નાયતી ગાતી ઇસ આનસે;

કે જીન સદકે હોતે હએ સોગનમે.

મલી હએ ભભુત ઔર અફશાં સુની;

ન દેખી હયે જોગન ન અએસી સુની.

( હુકુમ દેના ઇન્દરકા મુશતાક હોકર. )

મજકુરે—તર્જ.

ઇન્દર--ન કર દેર અએ દેવ બેહરે ખુદા;

અખાડેમેં મેરે ઉસે જલદ લા.

મંએ દેખું વો જોગન હએ કીસ શાનકી;  
પરી હએ વયા કીસ્મ ઇનસાનકી.  
કીસી દેવ જીનકી સતાર્થ ન હો;  
મેરે પાસ ફરયાદ લાઇ ન હો.  
ન લાએ વો કુછ ઓર દીલમે ખ્યાલ;  
દીખાએ મુજે આક્રે અપના જમાલ.  
( જાના કાલેદેવકા તસલીમ કરકે. )

.ખાખ દુસરા—પરદા છૂંકા.

.જંગલ.

(આના સખ્ખ પરીકા શીરાકે ગુલકામમે ભટકતે હુવે. )

ભયેરવી—ગજલ,

હોતા હએ કોઇ આનમે અખ કામ હમારા—તર્જ.

જોગન—મીલતાં નહી કીસ જાએ દીલારામ હમારા;  
હએ બર્કસા તડપે દીલે ના કામ હમારા-મી.  
સર મારતી પથરયે હું અયે શેખ બીરાહમન;  
અખતક ખુતે સંગીન હુવા રામ હમારા-મી.  
માનીંદે સખા રંગે ચમન શર્મેસે ઉડ જાએ;  
ગર સયેર કો આ જાએ ગુલન્દામ હમારા-મી.  
મરતી હું ખબર લે મેરે અયે રસ્કે મસીહા;  
દુરીમે ન હોજાએ કંઠી કામ હમારા-મી.  
મંએ ખાર સમજતી હું યે ગુલઝારે જહાંકુ;  
જખ તક ન ‘ઝરીફ’ આ મીલે ગુલકામહમારા-મી.  
( આના કાલે દેવકા ઓર પએગામે ઇન્દર સુનાના. )

## આસાવરી—મસનવી.

કાલાદેવ—અરી જોગન અબ દીલમે હો અપને શાદ;  
 કીયા હએ તુજેહ રાખ ઇન્દરને યાદ.  
 કીસીસે તેરા સુન લીયા હએ જો હાલ;  
 મુલાકાતકા શૌક ઉસે હએ કમાલ.  
 મેરા દેર કરના ઉસે શાક હએ;  
 તેરે નાચ ગાનેકા મુશતાક હએ.  
 મુરાદ અબ તેરે દીલકી બરઆએગી;  
 જો માંગેગી વો ચીજ મીલ જાએગી.  
 ન શીર ઉમ્ર બર તુ ઢરેગી સવાલ;  
 વો યક દમમે કર દેગા તુજકો નેલાલ.  
 ( જવાબ દેના જોગનકા કાલે દેવકો  
 તઆનો લગાવટસે. )

મજકુર—તર્જ.

ગિશન—યે ખાતે ન લાના જખાંપર કબી;  
 ફકીરોંસે અછી નહીં દીલ લગી.  
 બકા વો મેરા દેને વાલા હુવા;  
 ખુશામદતસે મુંહ તેરા કાલા હુવા.  
 ફકીરોં કો દૌલતકી પરવા નહી;  
 યહાં હર કે અફજલમે કયા નહી.  
 જો ગાનેકા રાખ તલખગાર હએ;  
 તો યાં કાસ કો ચલનેમે ઈનકાર હએ.  
 ( જાના જોગનકા કાલે દેવકે સાથ. )

## બાબ દુસરા—પરદા સાતવાં.

દરબાર.

( આના કાલેદેવકા જોગનકો લીએ હુવે. )

પંચમ—મસનવી.

કાલાદેવ—માદારાજ કીજો ધધર અબ નીધાલ;  
 યે જોગન હએ હાજર બહાલે તબાલ.  
 મીલા કીસ ખરાબીસે ઇસકા નીશાં;  
 હુવા મંએ પરસ્તાંમે હરસુ રવાં.  
 બહોત જલદ ખીદમતમે આયા હું મંએ;  
 અખાડેમે જોગનકો લાયા હું મંએ.  
 અજબ ખુશ ગુલુ હયે યે ઝોરા જબી;  
 હડાતી હયે જંગલેમે કયા ભગેરવી.  
 હરયેક તાન પર લોટ જતા હયે હ;  
 સુના હોગા ગાના ન યેસા કબી.  
 ( પુછા ઇન્દરકા જોગનસે. )

મજકુર—તર્જ.

ઈન્દર—અરી જોગન અયે દર્દકી મુખતેલા;  
 ફકીરોંકા કયું ભેસ તુને લીયા.  
 શીદાકીસપે હએકીસપે શયેદા હએ તુ;  
 કોઇ આદમી હયે પરી યા હયે તુ.  
 કહાંસે યહાં તેરા આના હુવા;  
 કે મુશતાક સારા ઝમાના હુવા.  
 કીસે ધુંડતી શીરતી હએ કુબકુ;  
 હડાતી હએ કયું આક જંગલકી તુ.

સુના અપના ગાના મુજેલભી ઝરા;

સુના ભએરવી છોડ યા જોગીઆ.

( જવાબ દેના જોગનકા ઇન્દરકો બગમ.)

મજકુર—તર્જ.

જોગન—માહારાજ પુછો ન જોગનકા હાલ;

ફકીરોંકા દીલ દદંસે હએ નીઢાલ.

મેરા મુજસે માઅશુક હએ છુટ ગયા;

મેરા રાજ ઇસ દેસમે' લુટ ગયા.

યહાં દુંડને ઉસકો આઘ હું મ'એ;

બી રોગન હું ગમકી સતાઘ હું મ'એ.

સુનાતી હું ગાના જો હયે મુજકુ યાદ,

અજબ કયા જો મીલ જાયે દીલકી મુરાદ.

અગર રાગસે ગયેર હો દીલકા હાલ;

ન જોગનકા રદ કીજએગા સવાલ.

ઝીંજેટી—હુમરી.

પરદેસન જુગની—તર્જ.

ઈન્દર—સુન આત હમારી જોગન, મતવારી પીઆરી જોગનની-સુ.

અબ મુજકુ સુના તુ ગાના. મહાર ઓ દીપક રાના;

ભેરવી સુના બા માના. યા બીહાગ પીઆરી મોહનની-સુ.

ટપ્પા ઓ તીલાના ધુરપત, ઠોમરી ગજલ હો યા ગત;

હોરી અસંત બા ફરહત હયે સુઝ બાહારે ગુલશનની-સુન.

જો માંગેગી દર્જીગા તુજકુ, ઐર નાય દીખાદે સબકુ;

કુચ ગાના સુનાદે મુજકુ, દીખલાદે બાહારે જોખનની-સુન.

યે દૌલત હસ્મત કુરબાં, યું કહા “ઝરીફે” હયેરાં;

તેરે હુસ્નપે સદકે પરીવાં, આફત હયેગઅબહયેચીતવનની-સુ

## મરસીયા.

રાહ—મુસ્તેઝાદ.

જોગન—સુનીએ અહવાલ માહારાજ યે હયે મેરા;  
 દીલ દોપારા—બન્નરા.  
 હો ગઈ હું અકેલી એ બે આસરા;  
 અબ ખુદારા—બન્નરા.  
 ચાહતે મુજકું ધરસે નીકાલા;  
 યાદમે ઉરકે જપતી હું માલા;  
 હયે “ઝરીફ” દીલ અફગાર યે માજરા;  
 ગયા પીઆરા—બન્નરા.

( ઇન્દરકા ઉરકો જવાબ દેના. )

## મજકુર—તર્જ.

ઈન્દર—હાએ અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા,  
 હો પીઆરા—ગમકા મારા,  
 જુલમસે આહ કીસકે બતંગ આ ગયા,  
 અયે ખુદારા—સુયે સાહરા.  
 યા ગયા સુયે હીન્દુસ્તાં એ,  
 યા ગયા ચીન યા ઇસ્ફેહાં એ,  
 યા ગયા સુયે બંગાલા અયે દીલરૂબા,  
 તેરા પીઆરા—બન્નરા.  
 હાએ અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા,  
 આ ગયા રૂમ યા શામકુ વો નીકલ,  
 દીલ હયે બેકલ—કયું ગયા ચલ.  
 યા મીસરમે ગયા હોગા એ બર મહલ,  
 યાકે કાબલ—યાકે અબલ.

યા ગયા હોગા ઈરાનો તુરાં,  
 યાકે તાતાર યાકે બદખ્શાં,  
 હોગા શીરાઝ કંદહારમે બરમલા,  
 યા ખુખારા—બન્નરા  
 હાયે અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા,  
 યાકે કરામીર યા સીધિકુ ખસ્તા હાલ,  
 યાકે ભોપાલ—યાકે બંગાલ,  
 યાકે લાહોર મુલતાંનકે ખુશ ખેસાલ,  
 યાકે નેપાલ—પહોંચા હર હાલ,  
 યા ગયા લખ્નો દેહેલી પીશાવર,  
 ગ્યાલી સયેલાનસે હો શનાવર,  
 ખાસ લાંડન વીલાયતકે પહોંચા હયે જન,  
 દીલ દો પારા—બન્નરા.  
 હાયે અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા,  
 હુંદરાબાદ મધરાસ સુરત વતન,  
 યાકે પટ્ટન—યા હયે કોકન,  
 અહમદાબાદ ગુજરાત પુના દખન,  
 સુન અયે જોગન—ઉસ્કા મસ્કન,  
 આગરા યાકે મથુરા જળલપુર,  
 યાકે અરકાટ બીંગલુર મહેમુર,  
 યાકે પંજબ મલખાર. યા માલટા,  
 યા સીતારા—બન્નરા.  
 હાયે અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા,  
 અયે “ઝરફિ” હઝીન કહતે હયે ખાસો આમ,

મુજકે બદનામ—સુખહ તા શામ,  
 દાવએ શેર ગોઈ હયે મુજકે હરામ,  
 અકલકે ખામ—દેતે દુશનામ,  
 દોસ્તાં સુનકે હોતે હએ દીલશાદ,  
 દુશમના ક્યું ન હો ગમસે બરબાદ,  
 હર સખુન હયે “ઝરીફ” દીલ અફગારકા,  
 કયા . સફારા—બન્નરા.  
 હાએ અફસોસ બન્નરા જોગન તેરા.  
 ( ગાના જોગનકા શીરાકે યારમે )

### ભચ્ચેરવી—ફુમરી.

જોગન—કહાં ગયો શાહબંદા બની પારા;  
 દીલ તડપેરે હમારા—કહાં ગયો.  
 વાકા પતા કહી લાગત નાહી;  
 હુંડ શીરી બન સારા—કહાં ગયો.  
 ( ખુશ હોના ઇન્દરકા દેના ગીલોરી પાનકી જવાબ  
 દેના જોગનકા મહગુજ હોકર. )

### નસર.

જોગન—પાન લેકે કયા કરું કીસી સખજ રંગકા ધ્યાન હએ,  
 હડડીયાં ચુના હએ બદન ધાને પાન હએ.  
 ઇસ્ક લહુ પીપી કે રંગ લાયા હએ,  
 શીરાકને કલકા બીડા ઉઠાયા હએ.  
 ગીલોરી લીએ મુજે કયા તકતા હએ,  
 ફકીરોંકા મુહ કૌન કીલ સકતા હએ.

જોગન—કહાં ગયો શાહબંદા બની પારા,



ખીન જનીકે ઇન નયેનમેં;

રએન દીન અધીઆરા—કંહા.

(દુઆરા ખુશ હોના ઇન્દરકા ઔર હાર દેના ઔર જવાબ દેના જોગનકા)

નસર,

જોગન—હાર જુહાર નહુંગી દીલકો ખાર હયે.

અપના ગુલ ઓઝર ગલેકા હાર હોતો અહાર હયે.

કંહા ગયો શાહઝાદા જની પીઆરા;

જોગન—જ્યાનમે જએસી સુખ મહરીયા;

તડપત હોગા ખીઆરા—કંહા.

(રાજા ઇન્દરકા ખુશ હોકે તીસરેખાર રમાલદેના ઔર કહેના જોગનકા)

જોગન—રમાલ ઉનેલ દીજએ જો તંગદસ્ત હયે,

ફકીર અપની કમલીમે મસ્ત હયે,

છસ્કકી ગરમીને મારા હયે.

પશમીનેસે કીનારા હયે,

રાજાકે દોરમે પલ્લેસે આઈ હું,

જો માંગુસો પાઊં—કંહા ગયો.

કોઇ કહે ઉસ્તાદસે જાકે,

તુમરે દમકા સહારા—કંહા ગયો.

(કૌલ દેના ઇન્દરકા જોગનકો શાદ હોકર ઔર

જાહેર હોના છુપે હુવે લીયાસસે જોગનકા)

ભએરવી—ગજલ.

સજ્જપરી—હોતા હયે કોઇ આનમે અબ કામ હમારા;

ઇનઆમમે દીજે હમે ગુલશાંમ હમારા—હોતા,

અબ ચાહસે યુસુફકો નીકલવાવો હમારે;

ધુટતા હએ અંધેરેમેં દીલારામ હમારા—હોતા.  
 આશકને તેરે માંગ લીઆ રાગસે તુગકો;  
 દેઆએ કોઈ ઉસકો યે પએગામ હમારા—હોતા.  
 આ જાએ અગર યાર તો છાતીસે લગાલું;  
 સીનેમે તપા હએ દીલે ના કામ હમારા—હોતા.  
 અખ વસ્ત્રકે લુટેંગે મજેહ ખલકમે બે ખએાફ;  
 આગાઝસે ક્યા ખુખ હયે અન્નમ હમારા—હોતા.  
 મંગવાઈએ શાહજાહેકો અખ દેર ન કીજે;  
 નામ આપકા હો ખલકમેં ઐર કામ હમારા—હોતા.  
 અલ્લાહી મદદગાર હએ હર હાલમે ઉસ્તાદ;  
 કર સકતી હયે ક્યા ગરદીશે અઈયામ હમારા—હોતા.

( ફરમાના ઇન્દરકા લાલદેવસે ગુલશાંમકી રેહાઈ કે લીએ. )

ઇન્દર—

આસાવરી—મસનવી.

અરે લાલદેવ ઇસ તરફ જદદ આ, ખડા મુજકો જોગનને ધોકા દીયા.  
 ખનાવટ કીથી સારી જાદુગીરી, નહી આદમી હએ યે સખજપરી.  
 હસે ઝરકી ખ્વાહેશ ન યાં લાઈથી, છુડાને ગીરફતારકો આઈથી.  
 કબીઘરકો મીલતા ન વો ગુલ ઓગર, મગર કોલ હારા હું મંએ તીનખાર.  
 નીકાલ અખ કુવેસે તુ ગુલશાંમકો, હવાલે કર ઇસ નેક અન્નમકો.  
 (જાના લાલદેવકા સર પીટતે હુવે ઐર લાના ગુલશાંમકો ઐર  
 બંગલગીર હોના આશકો માઅશુકકા.)

ભએરવી—ગજલ.

અખજપરી—કહેરયા હીજર ક્યામતથી જુદાઈ તેરી;  
 ખાલેકને મુજે શકલ દીખાઈ તેરી.  
 હયે મુહપે મલી બાલ હએ સરકે ખીખરે;  
 ઇસ ઇસ્કને ક્યા શકલ બનાઈ તેરી.

સમ્જપરી—મુજપે હોના થા જો કુછ હો ગયા ઉસકા નહી ગમ;  
હો ગઈ કયેદ મુસીબતસે રેહાઈ તેરી.

ગુલશામ—મંએ તેરે હાથ લગા તુ મેરે ફંદમે ફસી;  
મેરા મતલબ હુવા ઉમ્મીદ બર આઈ તેરી.

સમ્જપરી—હયે તમન્ના યે મેરે દીલમે કે અબ હશ્ર તલક;  
ફજલે ઉસ્તાદસે દેખુ ન જુદાઈ તેરી.

( મીલાના હાત ગુલશામો સમ્જપરીકા રાજા ઇન્દરને આ ખુ-  
શી આર મુખારકબાદ ગાના સભોને ખુશવકતીમે.)

ભચેરવી—ગજલ.

સખ—શાદીએ જુલ્લએ ગુલફાંમ મુખારક હોવે;  
અયેશો અશરતકા સરનજમ મુખારક હોવે.  
બાદ મુદતકે હસીનોકા નસીબા જાગા;  
ફરશ રાહતપે અબ આરામ મુખારક હોવે.  
સર્વ કુમરીકુ સજાવાર હો ખુલખુલકો ગુલ;  
હમકુ યે સર્વે ગુલનદામ મુખારક હોવે.  
પી ચુકે ખુને જીગર હીજરમે જી ભરભરકે;  
શરબતે વસલકા અબ જામ મુખારક હોવે.  
હુર જાતકો મુખારક હો ફલકકો તારે;  
બાગકો ગુલ હમે ગુલફાંમ મુખારક હોવે.  
છીને શાહાઝાદાકુ અબ રાજા ન હમસે ઉસ્તાદ;  
યે અમાનત સહરો શામ મુખારક હોવે.

ત મા મ શુદ.

## મેહુતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની કુંઝમે પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકો.

### શાળોપયોગી પુસ્તકો.

૩. આ. પૈ.

સેન્ડર્ડ મર્ટનના મિનિંગ ( ૧૫૦ પાનાના )...	...	૦—૧૨—૦
રોયલ સ્કુલ પ્રાઇમરના મિનિંગ...	...	૦—૪—૦
રોયલ રીડર નં. ૧ લાના મિનિંગ...	...	૦—૬—૦
રોયલ રીડર નં. ૦ પીઝના મિનિંગ...	...	૦—૮—૦
રોયલ રીડર નં. ૨ ત્રીજાના મિનિંગ...	...	૦—૧૦—૦
રોયલ રીડર નં. ૩ ચોથાના મિનિંગ...	...	૦—૮—૦
રોયલ રીડર નં. ૪ પાંચમાના મિનિંગ...	...	૦—૧૨—૦
લાવર્ડ કૃત પ્રાઇમરના મિનિંગ ( મોટા )...	...	૦—૪—૦
લાવર્ડ કૃત અમેજી બીજી ચોપડીના મિનિંગ...	...	૦—૬—૦
દ્વારસી આમાદન નામાનો અં. ગુ. તરગુમો...	...	૦—૨—૦
શાળોપયોગી કોષ્ટકો...	...	૦—૧—૦

### વારતાઓના પુસ્તકો.

સુડા બોતેરી...	...	૩—૦—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ...	...	૨—૮—૦
બાળધર આખ્યાન...	...	૧—૮—૦
મોટા ઓખાહરણ...	...	૧—૮—૦
મૃદાલસા આખ્યાન...	...	૦—૮—૦
સ્ત્રી વીલાસ ગરબાવળી...	...	૦—૮—૦
દલપત અને ધનપાળની વાર્તા...	...	૦—૨—૦
સજ્જનતા મેળવવાના સાધન...	...	૦—૨—૦
પાર્વતી લક્ષ્મીબાઈનો સંવાદ...	...	૦—૧—૦

### ઉરદુ હરદુમાં છાપેલાં પુસ્તકો.

ગઝલર ( બનગર. )...	...	૦—૧—૦
ફઝા ( ઉર્દુ નાઇ ઇન્દર સલા )...	...	૦—૨—૬
...	...	૦—૨—૬
ફઝા આદશાહે ખોદાદોસ્ત )	...	૦—૫—૦
પૈસ ચોર	...	૦—૩—૦

## નાટકના પુસ્તકો.

ચંદ્રસેન ને ચંદ્રપ્રભા નાટક...	...	...	...	...	૮—૦
છેલ સેલાણી અને વિક્રમ ચરીત્ર નાટક...	...	...	...	...	૬—૦
તમાશાએ નતિજાએ અસ્મત...	...	...	...	...	૬—૦
ચંદ્ર ચંદ્રીકા નાટક ...	...	...	...	...	૬—૦
માલીની નાટક...	...	...	...	...	૬—૦
અન્નમે સખાવત ( ઉર્ફે બાદશાહે ખોદાદોસ્ત )...	...	...	...	...	૫—૦
ચંદન મલ્યાગરી નાટક ( ત્રીજી આવૃત્તિ )...	...	...	...	...	૪—૦
તમાશાએ ચાંદબી...	...	...	...	...	૪—૦
તોલકુચે દીવકોશા ( ઉર્ફે નઈ ઈન્દર સભા )...	...	...	...	...	૩—૦
સોળને અસર અથવા મોહન દુઃખદર્શક...	...	...	...	...	૩—૦
નકશે સુલેમાનીનો ઉરદુ ખેલ ...	...	...	...	...	૩—૦
ગુલશને બાહાર અફઝા ( ઉર્ફે નઈ ઈન્દર સભા )...	...	...	...	...	૨—૬
મજાકુએ હરક ( ઉર્ફે બકાબલીઓ તાજુલમુદક )...	...	...	...	...	૩—૦
હરક નવ બાહાર ( ઉર્ફે ચંદ્રબદન મોહીયાર )...	...	...	...	...	૨—૦
નંદરાગ્ન અને સતિ સુલોચનાના ગાયનો...	...	...	...	...	૨—૦
ધ્રુવ આખ્યાનના ખેલમાં ગવાતાં ગાયનો...	...	...	...	...	૧—૬
રસીકનો અતિ રમુજ કારસ...	...	...	...	...	૧—૦
નવા હરિશ્ચંદ્ર તારામતિના ના. ગવાતાં ગાયનો...	...	...	...	...	૧—૦
નવા નળદ્રુપતી નાટકમાં ગવાતાં ગાયનો...	...	...	...	...	૦—૯
તોલકુએ દીવપઝીર ગાયન ( ના. ત. બનગરા )...	...	...	...	...	૦—૯
વિધવા દુઃખદર્શક ( વાંઢાનો વરઘોડો ) ...	...	...	...	...	૪—૦
સવાઇ કમનો રમુજ કારસ...	...	...	...	...	૧—૬
ચાલાક શકરબી તથા ગુરજની ગડબડનો કારસ...	...	...	...	...	૧—૩

એ સિવાયે દરેક જાતની નાટકોની, વારતાઓની, અંગ્રેજી, ગુજરાતી ચોપડીઓ મળાશે; જથ્થાબંધ લેનારને કમીશન ધણુંજ આપવામાં આવશે. નોટપેડી કાગળ લીધામાં આવે.

મેહતા જમનાદાસ ભગવાનદાસ

મૈનેગર—જમનાદાસ

હેકાચું—મુંબઈમાં

